

PROGRAM FÖR SVERGES SOCIALDEMOKRATISKA ARBETAREPARTI.

Antaget på åttonde partikongressen i Stockholm 9-16 april 1911.

Allmänna grundsatser.

Socialdemokratin skiljer sig från andra politiska partier därigenom, att den vill helt omdana det borgerliga samhällets ekonomiska organisation och genomföra de undertryckta klassernas sociala frigörelse, till betryggande och utveckling av den andliga och materiella kulturen.

Huvudorsaken till de lyten, som vidhäfta våra dagars civilisation, är nämligen det privatkapitalistiska produktionsättet, som upplöst de gamla småborgerliga samhällsförhållandena, samlat förmögenheten i ett mindretals händer och gjort motsättningen mellan arbetare och kapitalister till det nutida samhällets mest utmärkande drag.

Den privata äganderätten till produktionsmedlet var i förra tider en naturlig betingelse för produktionen, i det den tillförsäkrade producenten hans produkt. Men i samma mån stordriften undantränger hantverket, arbetsmaskinen verktyget, världshandeln och massproduktionen nedbryta alla marknadsgränser, i samma mån bliva de verkliga producenterna förvandlade i en klass av lönarbetare, som i sig upptager talrika elementer från de under kapitalismens utveckling nedtryckta mellanlagren och har till sitt sociala kännetecken egendomslöshet och otrygghet med därav följande beroende och förtryck.

Kapitalismen fordrar emellertid icke blott lönearbetarnas underkastelse. Även där den låter de gamla mellanklasserna - småbönder, hantverkare, småhandlande - formellt bestå, undergräver den deras självständighet. Vad särskilt jordbruket angår får småbonden ofta hårt känna sin skattskyldighet till privatkapitalet, och den beroende småbrukaren är föga mindre betryckt än den egendomslöse lantarbetaren på andras jord.

Arbetsprocessens utomordentliga tekniska framsteg, den oerhört stegrade produktiviteten hos det mänskliga arbetet, det ständigt pågående öppnandet av nya produktionsfält, hela denna kapitalistiska utveckling, varigenom nationalförmögenheten mångdubblats, medför blott å ena sidan ett onaturligt hopande av rikedomar, å andra sidan en kolossal tillväxt av arbetarklassen.

Men samtidigt tvinga dessa förhållanden och denna ödesdigra tendens i samhällets utveckling arbetarna till en motverkande rörelse. De organisera sig som klass i fackföreningar för att av arbetsprodukten tilltvinga sig så stor del som möjligt i arbetslön, samt som konsumenter i kooperation för levnadskostnadernas nedbringande. Sålunda uppstår den alltjämt fortgående, allt väldigare former antagande kampen på den nationella och internationella arbetsmarknaden mellan arbetare och arbetsköpare, och på varumarknaden börjar en motsvarande kamp mellan de olika intressegrupperna att framträda. Hela denna klasskamp skall aldrig upphöra förrän samhället blivit så ordnat, att arbetets frukter tillfalla dem som arbeta.

Där produktionsmedlet och arbetet ännu finnas förenade på en och samma hand (självständigt småbruk eller småhantverk) är detta krav fyllt. Men därutöver måste fordras att i den moderna produktionen, där stordriften härskar, de privatkapitalistiska monopolen överföras till samhällelig kontroll och besittning för att ersätta den nuvarande planlösa produktionen med en efter samhällets verkliga behov planlagd produktion, i vilken produktionsmedlen brukas så, som är för deras ekonomiska utnyttjande mest fördelaktigt.

Detta mål kan blott förverkligas genom organisation och politisk kamp av arbetarklassen och övriga grupper i samhället, som lida av den kapitalistiska utsugningen. Socialdemokratin, vars uppgift är att klargöra målet och vägarna för denna kamp och samla massorna till densamma, strävar därför till att erövra den politiska makten för att, på den väg och i den ordning utvecklingen själv anvisar, genomföra samhällets socialistiska organisation.

Socialdemokratin vill alltså avskaffa klassväldet och skapa ett fast underlag för allas ekonomiska och andliga frihet. Den vill avskaffa fattigdomen och införa ett samhällsskick, som öppnar vägarna för alla fram

till bröd, frihet och självansvar.

Arbetarklassens intressen äro desamma i alla länder med kapitalistiskt produktionssätt. Med utvecklingen av världshandeln och produktionen för världsmarknaden bliver arbetarnas ställning i varje land beroende av deras ställning i övriga länder. Arbetarklassens frigörelse är därför ett verk, vari alla kulturfolk måste deltaga. Med erkännande härav förklarar sig Sverges socialdemokratiska arbetarparti vara ett med socialdemokratien i andra länder.

Politiskt program.

I.

Allmän, lika och direkt rösträtt vid politiska och kommunala val för män och kvinnor från och med 21 år. Valdagen en söndag eller en allmän fridag. Författningsrevision, som genomför ett republikanskt och demokratiskt styrelsesätt.

II.

Fullständig yttrande, tryck- och församlingsfrihet.

III.

Kamp mot militarismen.

Successiv minskning av militärbördorna fram mot avväpning.

Bindande skiljedomsavtal, permanent skandinavisk neutralitet, kraftig internationell samverkan mellan arbetareorganisationerna mot kriget.

IV.

Religionen förklaras för privatsak.

Statskyrkans och kyrkobudgetens avskaffande.

V.

Skolans skiljande från kyrkan.

Folkskolans utveckling till en för alla gemensam och kulturfördringarna uppfyllande medborgarskola.

VI.

Ökat folkligt inflytande på rättsväsendet, såväl vid tillsättande av domare som vid själva rättsskipningen, särskilt i brottmål.

Strafflagstiftningens fortgående humanisering. Dödsstraffets avskaffande.

Av kommun eller stat tillsatta sakkörare att bistå rättsökande och i övrigt kostnadsfri rättshjälp i erforderliga fall.

VII.

Inkomst-, förmögenhets- och arvsskatt efter stark progression.

Avskaffande av alla indirekta skatter - som förnämligast trycka de produktiva klasserna - framför allt genom ett energiskt bekämpande av tullarna.

Väsentlig höjning av det skattefria existensminimum.

Till fyllande av allmänna budgetsbehov stark utveckling av statens och kommunernas verksamhet som producenter och ledare av samfärdsel och distribution.

VIII.

Den allmänna krediten organiseras genom staten.

IX.

En verksam arbetareskyddslagstiftning, i främsta rummet:

a) Oinskränkt föreningsrätt.

b) Lagstadgad 8 timmars arbetsdag och minst 36 timmars sammanhängande fritid i veckan.

c) En tidsenlig och omfattande yrkesinspektion.

- d) Skydd mot yrkesfara.
- e) Förbud mot användning i industrin av barn under 15 år.
- f) Förbud mot nattarbete, där arbetet ej av tekniska skäl eller i den allmänna välfärdens intresse måste äga rum.
- g) Sjölagens reformering.
- h) Förbud mot trucksystem.
- i) Avskaffande av alla klasslagar (Åkarpslagen, legostadgan m. fl.), som hindra arbetarnas rörelsefrihet. Arbetareskyddslagstiftningen genomföres, där så ske kan, utan skillnad till kön.

X.

Skyldighet för samhället att genom en effektiv folkförsäkring på ett humant sätt draga försorg om alla sina medlemmar vid olycksfall, sjukdom, invaliditet eller arbetslöshet samt på deras ålderdom.

XI.

Bekämpande av alkoholismen genom undervisning i alla offentliga skolor om alkoholens natur och verkningar på individ och samhälle samt genom ett lagstiftningsarbete, som leder fram till lagstadgat rusdrycksförbud.

XII.

Jorden och dess rikedomar böra, liksom andra väsentliga produktionsmedel, bliva hela det arbetande folkets egendom. Men då inom jordbruket smådriften för närvarande består och utvecklas vid sidan av stordriften, och kapitalismen på detta område tränger fram delvis under andra former än inom industrin, måste kampen mot utsugningen föras delvis efter andra linjer. Av Sverges jordbrukande befolkning utgöra mindre jordbrukare och torpare samt lantarbetare det ojämförligt största antalet. För de små jordbrukarna är jorden icke ett medel att tillägna sig frukterna av andras arbete, utan endast att förtjäna åt sig och de sina ett nödortfört uppehälle. De tillhöra liksom lönearbetarna de utsugna folkklasserna. En jordpolitik, som vill gagna dessa jordens brukare, bör följaktligen syfta till att stegra avkastningen av jorden; den bör förebygga, att jorden hemfaller till kapitalistiskt monopol och spekulation och i stället tillförsäkra jordens brukare frukten av deras arbete. Samhället bör tillika sörja för, att lämplig jord hålles på rimliga villkor och under betryggande former tillgänglig för alla, som vilja ägna sitt arbete åt jorden.

I enlighet med denna tankegång fordrar partiet:

Enskilda monopol på speciella naturrikedomar, såsom större skogar, gruvor, vattenfall och större torvmossar, överföres till samhället. Koncessionssystem som övergång till socialisering. Kronans jorddonationer återbördas i skäligen fall åt samhället. Viktigare flottleder övertagas av samhället. Staten och kommunerna utvidga sin jordbesittning. Jordbruksdomänerna upplåtas efter förhållandena antingen till stordrift - genom utarrendering till kooperativ drift, eller, intill dess så kan ske, till enskilda under betryggande garantier för arbetarna - eller till småbruk under villkor som trygga dessas bestånd och brukarens rätt. Tomtmark upplåtes med tomträtt, förköps- eller återköpsrätt. Lant- och skogsarbetarnas föreningsrätt hävdas. Yrkesinspektionen utsträcker till det större jord- och skogsbruket och omfattar även bostadsinspektion. Åt de lantarbetare och andra, som vilja bli småbrukare eller övergå till kooperativt jordbruk, upplåtes under tryggad besittning lämplig jord, som i sista hand kan förvärfvas genom tvångsavlösning från storgods (bolagsdomäner, herrgårdar). Torpare, bolagsarrendatorer samt lägenhetsinnehavare på annans grund frigöres, ytterst genom tvångsavlösning. Brukare av annans jord skyddas genom effektiv arrendelagstiftning. Självägande småbönder och småbrukare stöddas gent emot allt slags bolags- och storgodsvälde. Kooperation mellan jordbrukare och alla andra medel, genom vilka småbruket kan tillföras stordriftens fördelar, befördras kraftigt. Jordbruksutbildningen främjas. Rationell skogsvård. Kredit för jordbruks- och bostadsändamål, särskilt åt mindre bemedlade, regleras direkt genom samhället (stat och kommun). Kooperativa kreditkassor uppmuntras.